

Петро Володимирович Олійник,
канд. юрид. наук, асистент
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 343.7

ЩОДО ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

На підставі трактування родового об'єкта злочинів проти власності, передбачених розділом VI Особливої частини Кримінального кодексу України, виокремлено чинники, які мають суттєвий вплив на визначення сутності предмета цих злочинів. До них відносяться соціальні, економічні і правові чинники. Виходячи із характеру впливу вказаних чинників на предмет, встановлено ознаки, що притаманні родовому поняттю предмета злочинів проти власності, та надано його визначення.

Ключові слова: злочини проти власності, предмет злочину.

Аналіз диспозицій статей, що становлять зміст Розділу VI Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК), показує, що предметами злочинів проти власності визнаються: «чуже майно» (статті 185, 186, 187, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 197 і 198 КК), «земельні ділянки» (ст. 197¹ КК), «об'єкти електроенергетики» (ст. 194¹ КК), «енергія (теплова та електрична)» (ст. 188¹ КК), «право на майно» (статті 189 і 190 КК) та «дії майнового характеру» (ст. 189 КК). Як видно, ці предмети значною мірою відрізняються і мають певні особливості. Але при цьому всі ці предмети мають багато притаманних їм схожих і загальних рис, які визначаються, головним чином, об'єктом злочину, тобто відносинами власності, які існують з приводу вказаних предметів. Однак наразі ані в законі про кримінальну відповідальність і в судовій практиці, ані в науці кримінального права загального і єдиного визначення предмета злочинів проти власності поки що не існує. Більшість учених, досліджуючи вказану проблему, обмежуються загальною вказівкою лише на чуже майно як предмет вказаних злочинів, що фактично не вирішує даної проблеми [2, с. 12; 16, с. 32; 25, с. 15; 9, с. 67-68; 18, с. 35; 3, с. 25; 29, с. 15]. Зазначене обумовлює необхідність вирішення питання більш загального порядку щодо формулювання такого визначення на рівні родового поняття, яке за обсягом і за змістом охоп-

лювало би всі види предметів злочинів проти власності. Запропонований підхід до дослідження предмета вказаних злочинів безперечно відповідає фундаментальному філософському твердженню про те, що той, хто береться за конкретні завдання без попереднього вирішення загальних, той щоразу буде натикатися на ці невирішені загальні питання [11, с. 368]. Зазначену проблему, як уявляється, можна вирішити лише за допомогою розгляду та аналізу сукупності обставин (факторів, чинників), що детермінують, тобто суттєво визначають зміст загального (родового) поняття предмета цих злочинів.

Дослідження проблеми предмета злочинів проти власності пов'язане з необхідністю вирішення низки питань щодо родового об'єкта цих злочинів. У науці кримінального права серед елементів складу злочину об'єкт розглядають як елемент, що має визначальне значення. Його зміст суттєво впливає як на конструювання складів злочинів, визначення їх об'єктивних і суб'єктивних ознак, так і на з'ясування суспільної небезпечності діянь, що визнаються злочинними.

Як впливає з назви розділу VI Особливої частини КК, об'єктом зазначеної групи злочинів є відносини власності. Власність виступає предметом дослідження різних наук (філософії, соціології, економіки, політології, юриспруденції тощо) і тому її визначення можуть різнитися залежно від обраних дослідницьких завдань. Філософи прагнуть до розуміння поняття власності в її найбільш загальному значенні, до встановлення сутності, ідеї та значення власності у житті суспільства. Економісти вивчають значення власності для всього товарообігу, її місце у сукупності усіх суспільно-виробничих відносин, які складають економічний базис суспільства [6, с. 73]. Політологи намагаються визначити найбільш доцільні напрямки розвитку інститутів власності для найбільш повної відповідності їх політичним інтересам суспільства [5, с. 237]. Юристів власність, перш за все, цікавить з точки зору правового регулювання цих відносин та їх правової охорони. Однак виявлення ефективності останніх безперечно залежить від усвідомлення сутності і змісту та структури відносин власності як економічної категорії, оскільки вона належить до економічного базису суспільства, складає його основу і в той же час ним визначається.

В економічній науці існує декілька підходів до визначення економічної сутності відносин власності. Найбільш розповсюдженим є визначення змісту економічних відносин власності через категорію суспільних відносин з точки зору розрізнення «мое-чуже», або ж категорію «привласнення»¹. При цьому привласнення, на думку прихильників цієї теорії, це процес, що має своє коріння в сфері виробничих відносин у результаті поєднання об'єкта і суб'єкта привласнення, тобто це конкретно-суспільний спосіб впливу на річ, що створюється в процесі виробництва. Воно означає відношення суб'єкта до певних речей як до власних. Привласнення як форма суспільного виробництва формує і визначає конкретні риси тієї або іншої форми власності та її

¹ Більшість учених у поняття «мое-чуже» та «привласненість» вкладають єдиний зміст, а тому вказані категорії не є відмінними і можуть використовуватися як взаємозамінні [5, с. 3–11].

видів. Відносини привласнення охоплюють весь відтворювальний процес – від виробництва до споживання. Базовим моментом привласнення, згідно з даною теорією, є сфера виробництва. Саме тут, безпосередньо у сфері виробництва, створюється об'єкт власності і його вартість. Після цього процес привласнення продовжується через сфери розподілу, обміну і споживання, які виступають як подальші і необхідні елементи привласнення [6, с. 74].

Власність, в уявленні прихильників такого підходу, означає наявність відносин між людьми з приводу речей. На одному полюсі цього відношення знаходиться власник, який ставиться до речі як до своєї, на іншому – не власники, тобто всі інші – треті особи, які зобов'язані ставитися до неї як чужої [4, с. 292-293]. Звідси випливає, що без відношення інших осіб до речі, яка належить власнику, як чужої, не було б відношення до неї самого власника як до своєї.

Зміст власності як майнового відношення розкривається за допомогою тих зв'язків і відносин, у які власник вступає з іншими людьми у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ. У відносинах між людьми з приводу речей наголос слід робити на взаємодії власника та інших суб'єктів, в той час як відносини власника до майна, яке йому належить, носять правовий, господарський, виробничий, технічний характер і певним чином обумовлені поведінкою інших осіб [28, с. 8].

Саме тому, що всі треті особи беззаперечно визнають абсолютне панування власника над своєю річчю (*статика відносин власності*), такий власник отримує не тільки формальний статус законного власника речі, але й отримує фактичну можливість, за відсутності перепон з боку усіх інших осіб, втілювати у життя таке панування, реалізуючи у соціальних актах володіння, користування та розпорядження майном (*динаміка відносин власності*).

Однак, власність виступає компонентом не тільки економічної, але й юридичної сфери буття, де правовідносини власності виступають як необхідна правова форма економічних відносин, які в інститутивно організованому суспільстві не можуть існувати інакше як у відповідному юридичному закріпленні, що знаходить своє вираження як у системі правових норм, які утворюють інститут права власності, так і в юридично забезпеченій мірі здійснення повноважень конкретного власника відносно приналежного йому майна та усунення втручання усіх третіх осіб у сферу фактичного панування над майном чи іншими матеріальними цінностями, що закріплюється законом за власником [4, с. 325]. У цьому сенсі Г. А. Крігер обґрунтовано стверджував, що даючи характеристику об'єкту посягання при розкраданнях, не можна обмежуватися лише вказівкою на право власності як юридичну категорію, а слід розкрити економічний зміст відносин власності, яким заподіюється шкода при розкраданнях державного і суспільного майна. Тільки аналіз суспільних відносин власності як економічної категорії і з'ясування характеру тієї шкоди, яка їй заподіюється розкраданнями, дає можливість виявити сутність суспільної небезпечності цих злочинів [10, с. 29]. Указана позиція, відповідно до якої об'єктом злочинів проти власності визнається власність як

соціально-економічна категорія, як відносини між людьми в процесі суспільного виробництва матеріальних благ, обміну, розподілу і споживання продуктів праці, а також і як право власності у суб'єктивному сенсі, одержала найбільше визнання серед учених-криміналістів [14, с. 13; 27, с. 54; 12, с. 46; 1, с. 107]. На необхідність розгляду власності у єдності її економічного та правового змісту вказують і вчені-цивілісти [30, с. 302].

Отже, *родовим об'єктом злочинів проти власності* є економічні відносини власності як система суспільних відносин з виробництва матеріальних благ, що включають до себе приналежність зазначених благ, їх використання, розподіл та споживання. Ці відносини обумовлюють ставлення власника до майна чи до інших предметів (явищ) матеріального світу, що існують об'єктивно і відокремлені від людини та виступають об'єктами суспільних виробничих відносин, як до своїх, тобто належних йому (привласнення), що, за загальним правилом, реалізується у правових відносинах власності. Останнє знаходить вираження в суб'єктивних правомочностях суб'єкта власності: володінні, користуванні й розпорядженні майном (та іншими предметами чи явищами) як об'єктом цих відносин.

Із трактування родового об'єкта злочинних посягань на власність можна зробити висновок, що економічний зміст відносин власності складають суспільні відносини привласненості (приналежності) конкретного майна або інших матеріальних цінностей певному власнику; їх використання у процесі виробництва, розподілу, обміні, споживанні, а правовий зміст – правомочності власника: права по володінню, користуванню і розпорядженню майном чи іншими матеріальними благами. Отже, серед складових змісту вказаних відносин можна виділити соціальні, економічні та правові чинники, які мають суттєвий (і, навіть, визначальний) вплив на визначення сутності предмета злочинів, що посягають на ці відносини, тобто виступають детермінантами змісту найбільш суттєвих властивостей вказаного предмета. Розглянемо їх детальніше.

Соціальні чинники свідчать про нерозривний зв'язок предмета злочинів проти власності із суспільними відносинами власності як об'єктом даних злочинів. Вплив соціальних чинників проявляється в тому, що до предметів злочинів проти власності відносять лише ті об'єкти матеріального світу, які є результатом вкладеної в них людської праці і які мають певну значущість (цінність), важливість як для окремої особи, так і певної соціальної групи, класу, народу, суспільства, людства в цілому. Указані об'єкти завжди є включеними у сферу суспільних відносин власності, тобто залучені до фондів власника, включені в них і мають певну значущість – цінність для нього та інших суб'єктів відносин власності. Необхідно зазначити, що соціальні чинники мають вирішальне значення при розмежуванні розглядуваних злочинів у випадках, коли предметом суспільно небезпечних діянь (незаконного заволодіння, знищення чи пошкодження) виступають предмети природного середовища: зелені насадження, дерева та чагарники; звірі, птахи, інші види тваринного світу; риба різних видів, водні тварини тощо, що знаходяться у природному стані. Домі-

нуючим підходом у відмежуванні злочинів проти власності від злочинів проти довкілля за предметом злочину ми визнаємо, у зв'язку з цим, концепцію трудового вкладу (внеску) людини у створення цих предметів у процесі виробництва матеріальних благ. Предметом злочинів проти власності, як відомо, може бути тільки річ, створена людською працею або вилучена у такий спосіб із природного стану. Таким чином, для визнання предметів, що знаходяться у природному середовищі, як майна, тобто предметом злочинів проти власності, необхідно, щоб ці предмети були вилучені із даного середовища цілеспрямованою працею людини, її працею (виловлена риба, зрублене дерево тощо) або відокремлені від нього (звір чи птах, які відловили капканом, риба, зловлена у сітки чи поміщена в підводні садки) та включені до фондів власника як майно. Предмети природи слід визнавати майном і тоді, коли вони, не будучи відокремленими від природного середовища, спеціально розводяться чи вирощуються на природній основі і є продуктом незавершеного циклу товарного виробництва (риба, що вирощується в нагульних ставках рибгосподарств або розводиться на рибоводних заводах; молодняк цінних хутрових звірів, що утримується в звіророзплідниках і вольєрах державних або приватних заповідників чи спеціалізованих господарств; дерева і декоративний чагарник чи інші насадження, висаджені на товарних плантаціях лісорозплідників тощо) [13, с. 43]. На відміну від цього, наприклад, заволодіння предметами живої та неживої природи, які знаходяться у природному стані і не вилучені із цього стану цілеспрямованою працею людини, чи знищення їх або пошкодження, складає, при наявності всіх необхідних умов, посягання на довкілля [26, с. 146]. Даний підхід знайшов своє відображення у постанові Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. № 17, у п. 9 якої зазначено, що заволодіння деревами, зрубаними та підготовленими до складування або вивезення, залежно від обставин справи слід кваліфікувати за відповідними частинами ст. 185 КК або іншими статтями, якими передбачена відповідальність за вчинення злочинів проти власності. Аналогічні по суті роз'яснення щодо кваліфікації подібних дій сформульовані і у п. 12 цієї ж Постанови, де зазначено, що вилов риби чи водних тварин зі спеціально облаштованих або пристосованих водоймищ, у яких вони вирощуються підприємствами, організаціями чи громадянами, за ст. 249 КК кваліфікувати не можна. За наявності всіх необхідних підстав подібні дії винної особи слід кваліфікувати за статтями розділу VI Особливої частини КК як злочини проти власності [24, с. 572–579].

Економічні чинники впливають із трактування економічного змісту відносин власності, відповідно до яких предмети злочинних посягань на власність мають мінову (грошову оцінку, ціну) і споживчу вартість (господарсько-економічну або культурну цінність, корисність) і здатні задовольняти матеріальні й пов'язані з ними інші потреби людини. Вираженням вартості предмета є його ціна у грошовому обчисленні. У більшості випадків шкода власності (її вид та розмір) є підставою притягнення особи відповідно до цивільної, адміністративної або кримінальної відповідальності (хоча вона й не є єди-

ним критерієм розмежування цих видів юридичної відповідальності). Перш за все, вартість майна чи інших предметів злочинів проти власності впливає на вирішення питання про притягнення винної особи до кримінальної відповідальності. Так, дрібне викрадення чужого майна є адміністративним проступком, а викрадення такого майна в інших розмірах – злочином. Згідно зі ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення [8] викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян (далі – нмдг). При цьому вартість таких предметів визначається за роздрібними (закупівельними) цінами, що існують на момент скоєння злочину [23; 22]. За відсутності зазначених цін на майно його вартість може бути визначено шляхом проведення відповідної експертизи [23].

Хоча законодавчій та судовій практиці відомі випадки, коли вартість предметів злочинів проти власності не визнавалась за основний (головний) критерій відмежування дрібних викрадань як адміністративних правопорушень від злочинних посягань на відносини власності, надаючи перевагу іншим обтяжуючим (кваліфікуючим) ознакам. Так, Законом України від 30 червня 1993 р. № 3351-ХІІ було, як відомо, викладено в новій редакції частину першу ст. 51 КУпАП, а саме дрібним вважалось розкрадання державного або колективного майна шляхом крадіжки (крім випадків вчинення її з проникненням у приміщення чи інше сховище), шахрайства, привласнення чи зловживання службовим станом [19]. Далі постановою Пленуму Верховного Суду України від 13 січня 1995 р. № 3 було внесено зміни до п. 8 постанови Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1987 р. № 2 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про розкрадання державного та колективного майна на підприємствах і в організаціях агропромислового комплексу», згідно з якими «дрібне розкрадання державного або колективного майна шляхом крадіжки з проникненням у приміщення чи інше сховище слід кваліфікувати за ч. 3 ст. 81 КК» [21]. І лише в 2005 р. законодавцем було визнано не злочинним дрібне розкрадання державного або колективного майна шляхом крадіжки з проникненням у приміщення чи інше сховище та внесено відповідні зміни до ч. 1 ст. 51 КУпАП [20]. Таким чином, законодавець і Пленум Верховного Суду України дрібне розкрадання державного або колективного майна (зараз дрібне викрадення – П. О.), яке само по собі є адміністративним правопорушенням, вчинене за обтяжуючих обставин, пропонували розглядати як злочин. Однак з таким рішенням, безумовно, неможливо погодитись, оскільки вартість майна (економічні чинники) має слугувати основною (головною) підставою (критерієм) відмежування злочинів проти власності від адміністративних правопорушень. Отже, якщо вартість майна, яке викрадається шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати, не перевищує 0,2 нмдг (при відсутності умислу на вчинення більш тяжких діянь), у цьому випадку вказані дії особи аж ніяк не можуть кваліфікуватися як злочин проти власності (у тому числі вчинені за попередньою змовою групою осіб, повторно, поєднані

з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище тощо). Таку точку зору цілком обгрунтовано підтримували П. С. Матишевський [15, с. 153], О. В. Ільїна [7, с. 53] та інші науковці.

Залежно від суми викраденого злочини проти власності суттєво різняться за ступенем тяжкості та караності. Так, згідно з пунктами 2, 3 та 4 примітки до ст. 185 КК значною шкодою визнається спричинення збитків на суму від ста до двохсот п'ятдесяти нмдг, у великих розмірах визнається злочин, що вчинений однією особою чи групою осіб на суму, яка в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує нмдг на момент вчинення злочину, а в особливо великих розмірах визнається злочин, що вчинений на суму, яка в шістсот і більше разів перевищує нмдг. Таким чином, економічні чинники виступають важливим засобом диференціації, по-перше, кримінальної та адміністративної відповідальності за посягання на відносини власності (розмір вартості майна на рівні 0,2 нмдг є нижчим порогом кримінальної відповідальності), по-друге, диференціації кримінальної відповідальності за злочини проти власності за ступенем тяжкості (склади злочинів з кваліфікуючими та особливо кваліфікуючими ознаками залежно від вартості майна).

Правові чинники складають «юридичну оболонку» економічних відносин власності та проявляються в тому, що, по-перше, майно та інші предмети (явища) матеріального світу є *чужими* для винного і він не має на них ні дійсного, ні уявного (спірного) права. Якщо ж особа самовільно, всупереч встановленому порядку, в цілях здійснення свого уявного права, обгрунтованість якого оспорується, незаконно вилучає ці предмети, будучи переконаним у правомірності своїх домагань, – таке діяння слід кваліфікувати, за наявності підстав, як самоправство (ст. 356 КК) або посягання на інші правоохоронювані інтереси.

Крім цього, вказані предмети належать на праві власності іншій особі (перебувають у її фондах) або знаходяться у її володінні з певних юридичних чи фактичних підстав. При цьому не має значення, в законному або незаконному володінні знаходяться такі предмети у момент здійснення посягання на них. Тому розглядається як злочин протиправне вилучення чужого майна не тільки у його власника і не тільки у законного його володільця, але й у незаконного володаря, наприклад, у особи, що раніше викрала це майно (так зване «розкрадання викраденого»).

По-друге, слід зазначити, що вартість майна чи інших предметів злочинів проти власності не абсолютна і не у всіх випадках має визначальне значення для вирішення питання щодо кримінальної відповідальності. Так, як було вказано вище, викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 нмдг, і не тягне кримінальної відповідальності. Звідси випливає, що у разі викрадення чужого майна у інших формах, наприклад, шляхом грабежу, розбою, вимагання, заволодіння майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, кримінальна відповідальність настає незалежно від вартості предмета злочину, в тому числі коли вартість предмета менша ніж 0,2 нмдг. Отже, визначальне

значення для притягнення винної особи до кримінальної відповідальності за вчинення злочину проти власності у вказаних випадках має не сам по собі розмір викраденого майна (економічні чинники), а характер діяння та спосіб вчинення злочину (правові чинники).

Розглянуті чинники впливають на характер предмета злочинів проти власності не відокремлено, вони знаходяться в єдності і у своїй сукупності визначають основні риси даного предмета. Виходячи із характеру впливу вказаних чинників на предмет, які, в свою чергу, обумовлені суттю і характером об'єкта злочинів – відносин власності, та екстраполюючи їх властивості на зміст поняття «предмет злочинів проти власності», можна зробити висновок, що родове поняття предмета цих злочинів включає в себе наступні обов'язкові (конститутивні) ознаки: фізичну, економічну, соціальну та юридичну. Отже, під **предметом злочинів проти власності** слід розуміти майно чи прорівнені до нього інші об'єкти (предмети) або інші об'єктивні явища матеріального світу, які є об'єктами економічних відносин власності та характеризуються при цьому фізичною, економічною, соціальною і юридичною ознаками й виступають матеріальною формою вираження («субстратом») або необхідною умовою функціонування суспільних економічних відносин власності, що охороняються кримінальним законом і шляхом безпосереднього впливу на які та (або) у зв'язку з якими чи з приводу яких учиняються злочинні посягання, передбачені Розділом VI Особливої частини КК. Саме з цього поняття, на нашу думку, слід виходити при дослідженні всього кола питань, що відносять до сфери проблем кримінальної відповідальності за злочини проти власності.

Список літератури:

1. Бойцов А. И. Преступления против собственности / А. И. Бойцов. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 775 с.
2. Борзенков Г. Н. Ответственность за мошенничество (вопросы квалификации) / Г. Н. Борзенков. – М. : Юрид. лит., 1971. – 168 с.
3. Владимиров В. А. Социалистическая собственность под охраной закона / В. А. Владимиров, Ю. И. Ляпунов. – М. : Юрид. лит., 1979. – 200 с.
4. Гражданское право : учеб. / под ред. Ю. К. Толстого, А. П. Сергеева. – СПб. : Теис, 1996. – Ч. 1. – 552 с.
5. Економічна енциклопедія : у 3 т. – Т. 1 / редкол. : С. В. Мочерний [та ін.]. – К. : Вид. центр «Академія», 2000. – 864 с.
6. Економічна теорія. Політекономія : підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання-Прес, 2006. – 615 с.
7. Лїїна О. В. Кримінально-правова характеристика кваліфікуючих ознак корисливих злочинів проти власності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Лїїна Оксана Валерїївна ; Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 201 с.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відом. Верхов. Ради Української РСР – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
9. Кригер Г. А. Борьба с хищениями социалистического имущества / Г. А. Кригер. – М. : Юрид. лит., 1965. – 328 с.
10. Кригер Г. А. Квалификация хищений социалистического имущества / Г. А. Кригер. – М. : Юрид. лит., 1974. – 336 с.

11. Ленин В. И. Полн. собр. соч. / В. И. Ленин. – Изд. 5-е. – М. : Изд-во полит. лит., 1972. – Т. 15. – 577 с.
12. Ляпунов Ю. И. Корыстные правонарушения нетерпимы / Ю. И. Ляпунов. – М. : Сов. Россия, 1989. – 126 с.
13. Ляпунов Ю. Отграничение хищений социалистического имущества от преступлений в области охраны природы / Ю. Ляпунов // Социалистическая законность. – 1973. – № 11. – С. 42–44.
14. Матышевский П. С. Ответственность за преступления против социалистической собственности / П. С. Матышевский. – К. : Вища шк., 1983. – 174 с.
15. Матышевский П. С. Преступления против собственности и смежные с ними преступления / П. С. Матышевский. – К. : Юринком, 1996. – 240 с.
16. Матышевский П. С. Уголовно-правовая охрана социалистической собственности в Украинской ССР / П. С. Матышевский. – К. : Изд-во Киев. ун-та, 1972. – 200 с.
17. Панов Н. И. Об объекте преступлений против социалистической собственности / Н. И. Панов // Проблемы социалистической законности. – 1984. – № 14. – С. 3–11.
18. Пинаев А. А. Уголовно-правовая борьба с хищениями / А. А. Пинаев. – Х. : Вища шк., 1975. – 191 с.
19. Про внесення до деяких законодавчих актів України змін і доповнень щодо удосконалення попереднього розслідування : Закон України від 30.06.1993 р. № 3351-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 34. – Ст. 355.
20. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення : Закон України від 02.06.2005 р. № 2635-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 28. – Ст. 374.
21. Про внесення змін і доповнень у деякі постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верхов. Суду України : від 13.01.1995 р. № 3. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-95>.
22. Про практику застосування судами України законодавства в справах про розкрадання продовольчих товарів, їх втрату і псування в системі державної торгівлі та споживчої кооперації [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верхов. Суду України від 24.06.1983 р. № 3. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-83>.
23. Про судову практику у справах про злочини проти власності [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верхов. Суду України від 06.11.2009 р. № 10. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010700-09>.
24. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : постанова Пленуму Верхов. Суду України від 10.12.2004 р. № 17 // 36. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972–2008). – Х. : Вид. ФО-П Вапнярчук Н. М., 2008. – С. 572–579.
25. Сирота С. И. Преступления против социалистической собственности и борьба с ними / С. И. Сирота. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1968. – 230 с.
26. Сташис В. В. Уголовно-правовая охрана социалистического хозяйства (научно-практический комментарий действующего уголовного законодательства УССР) / В. В. Сташис. – Х. : Вища шк., 1973. – 160 с.
27. Тенчов Э. С. Уголовно-правовая охрана социалистической собственности / Э. С. Тенчов. – Иваново : ИВГУ, 1980. – 87 с.
28. Тихенко С. И. Борьба с хищениями социалистической собственности, связанными с подлогом документов : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительное-трудовое право» / С. И. Тихенко. – К., 1958. – 36 с.
29. Тишкевич И. С. Уголовная ответственность за посягательства на социалистическую собственность / И. С. Тишкевич. – Мн. : Изд-во «Университетское», 1984. – 168 с.
30. Цивільне право України : підруч. : у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова [та ін.] ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасиво-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – Т. 1. – 480 с.

Олейник П. В. О понятті предмета преступлений против собственности.

На основании трактовки родового объекта преступлений против собственности, предусмотренных разделом VI Особенной части Уголовного кодекса Украины, выделены факторы, которые имеют существенное воздействие на определение сущности предмета данных преступлений. К ним относятся социальные, экономические и правовые факторы. Исходя из характера воздействия указанных факторов на предмет, установлены признаки, присущие родовому понятию предмета преступлений против собственности, а также дано его определение.

Ключевые слова: преступления против собственности, предмет преступления.

Oliinyk P. V. As to the concept of the subject of crimes against property.

On the basis of the interpretation of generic subject of the property crimes under Section VI of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine there have been distinguished the factors, which have significant impact on the definition of the essence of the target of such crimes. These are social, economic and legal factors. Also taking into account the nature of the impact of these factors on the target the author established the characteristics of generic subject of property crimes and gave its definition.

Key words: crimes against property, the subject of crime.

Надійшла до редколегії 06.02.2015 р.

Василь Миколайович Киричко,
канд. юрид. наук, доцент
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 343.352.7

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ (ч. 2 ст. 369² КК УКРАЇНИ) ТА ЇЇ ВИРІШЕННЯ

У статті досліджено проблему визначення суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 369² КК України). Визначено: 1) лише службова особа або особа, яка надає публічні послуги, може вчинити цей злочин; 2) зловживання впливом означає, що зазначена особа використовує можливості, пов'язані з її службовими повноваженнями, для незаконного впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави.

Ключові слова: зловживання впливом; суб'єкт зловживання впливом; злочини у сфері службової діяльності або діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; корупційні злочини.